

Mindre hackspett

Häckar sparsamt till sällsynt men spritt över landet i lövrika landskap. Arten har stora revir och höga krav när det gäller förekomst av lövskog på landskapsnivå. Efter en kraftig minskning under senare delen av 1900-talet, har antalet varit relativt stabilt. Stannfågel.

Ekologiska krav

Häckar i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, gärna ädellövträd i södra Sverige. Den finns också i lövsuccessioner på tidigare öppen mark, t.ex. kring sjöar och vattendrag, i igenväxande hagmarker, parker eller liknande. Norrut förekommer arten i löv- och blandskogar med al, björk och asp, ofta utmed älvarna. Den häckar sparsamt även i fjällbjörkskog.

Andelen lämpliga lövmiljöer inom ett revir måste vara i storleksordningen 20 %. För att häcka framgångsrikt behöver ett par i södra Sverige cirka 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på ca 200 ha. Artens arealbehov i norra Sverige är okänt. Generellt gäller att revirets storlek ökar med lövskogens uppsplittring. Honor och hanar hävdar överlappande revir på omkring 100 ha under en dryg månad före äggläggning. När äggen har kläckts utnyttjar familjen ett mindre område. Under vintern utsträcks födosöket till ett betydligt större område, upp till 1500 hektar. Arten utnyttjar då grandominerade skogar i betydligt högre utsträckning, där födosök sker i äldre grovgreniga granar.

Under vintern och tidig vår lever den av insektslarver och puppor som i stor utsträckning hackas ut från döda, klena grenar på levande lövträd, i murken ved och i torrgrenspetsar. Det är även vanligt att den födosöker i grov vass under vintern. Under år med rikligare tillgång på alhångemal hackar mindre hackspetten loss bark på levande al- och björkstammar under april för att söka dess larver. Födötillgången under senvinter och vår verkar vara en begränsande faktor för artens häckningsframgång.

Under senvåren och sommaren äter mindre hackspetten bland annat fjärilslarver, bladlöss och andra småkryp som i hög utsträckning plockas från lövverket. Häckar i murkna lövträdsstammar eller stubbar (oftast al eller björk). Ett nytt bohål hackas ut varje vår, och även under andra årstider kan nya natthål hackas ut. Arten är stationär och de häckande fåglarna är oftast trogna sitt revir livet ut.

Utbredning och regionala skillnader

Tyngdpunkten i artens utbredning ligger i lövskogsdominerade områden i Götaland och Svealand. Norr om den biologiska norrlandsgränsen avtar tätheten, med undantag av kusten samt längs älvdalarna där den finns mer frekvent. I de inre delarna

av Norrland är den mycket sparsamt förekommande. I fjällbjörkskogen finns ett glest men sammanhängande bestånd.

Indikator på skyddsvärd skog

Arten häckar ofta i bestånd som är svagt eller inte alls påverkade av skogsbruk, ibland i skogar som har höga naturvärden och utgör skogliga värdekärnor. Den förekommer också i unga lövskogar på före detta öppen mark som saknar andra skogliga naturvärden.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Överföring av lövskogar och lövdominerade skogar till barrskog missgynnar arten, oavsett om det handlar om avverkning och plantering med gran eller om inväxning av gran i befintliga lövbestånd. Arten hotas dessutom av biobränsleuttag i gamla inägomarker och andra lövskogar.

Behov av hänsyn – allmänt

Bedömningen av vilken hänsyn som krävs beror på karaktären på skogsmarken på bestånds- och landskapsnivå. Mindre hackspetten behöver inom sitt revir minst 20 % lövskog inom ett större område (>200 ha).

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Undvik avverkning eller andra skogliga åtgärder (inklusive plantering, markberedning, röjning) under perioden 15 april–20 juli inom revir med mindre hackspett.
- Lämna större hänsynsytor med trädgrupper av lövträd vid avverkning, särskilt ädellövträd och al, men också björk och andra lövträd, gärna i grupp och i anslutning till våtmarker och hyggeskanter.
- Spara grövre lövträd, särskilt ädellövträd, och gynna ädellövträd, björk, al, sälg, rönn och andra lövträd vid gallring och avverkning.
- Gallra bort granar som står nära äldre lövträd.
- Spara döda och döende lövträd.
- Skapa högstubbar av lövträd, särskilt i kanterna av hygget.
- Lämna kantzoner med stort lövinslag mot bäckar, större vattendrag, sjöar och kulturmarker.
- Gynna lövet i kantzoner genom att selektivt avverka granar.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- I blandskogar där gran riskerar att konkurrera ut lövträd kan uthuggning av gran ske i syfte att gynna lövskogen och skapa luckor i skogen för att få mer solbelyst lövved.
- Lämna vindfällda träd orörda, d.v.s. utan att såga sönder dem eller rotkapa dem.
- Spara äldre grovgreniga granar.
- Röj och gallra bort inväxande granar i lövskog.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande mindre hackspett är i normalfallet inte i behov av områdesskydd. Artens stora arealkrav gör dock att det ibland är motiverat med naturvårdsavsättningar i lövdominerande bestånd och bestånd med starka lövinslag, gärna mot sjöar, myrar eller bäckar.

Skogsvårdslagstiftningen

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo gränser och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m., spara hålträd och andra biologiskt värdefulla träd, hassel, lind, lönn, ask och alm, eller bärande träd (SKVFS

7:8).

- Avverkning eller skogsvårdsåtgärder får inte ske på skogliga impediment >0,1 hektar (SVL 13a §).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. örtrika områden längs bäckar eller andra vattendrag, kärr och småvatten, områden vid källor eller källpåverkad mark, strand- och sumpskogar med naturskogskaraktär, äldre skog på uddar och öar, raviner, klyftor och blockmarker samt berg- och rasbranter, äldre hållmarksskog, äldre sandtallskogar, naturskogsrester, yngre brandfält, äldre trädbestånd med mycket hänglavar eller död ved, örtrika bestånd på kalkrika marker, äldre hassellundar, brynmiljöer, äldre skogsbeten samt igenvuxna hagmarker eller lövängar (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella skyddszoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar, kulturmiljöer m.m. (SKSFS 7:21).
- Lämna en skyddszon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).
- Det är förbjudet att omvandla bestånd med ädellövskog till annan skog. Om man avverkar, förutom vid röjning eller gallring, ska man anlägga ny ädellövskog på området (SVL 25 §).

Lästips

Artfakta för mindre hackspett. ArtDatabankens webbplats,
<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100048>

Populationsstorlek: 7000 par

Populationsutveckling:

1980–2012: stabil

2001–2012: stabil

Rödlistestatus 2015: Nära hotad (NT)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Nej